

FILMEK KÖNYVE

„Aki egyáltalán nem könyvt irodalomhoz és zenéhez, azt nem tekintik művelt embernek. Ha nem ismeri Beethoven vagy Michelangelo nevét, akkor kinézik a jó társaságból. De, ha sejtelve sincs a filmművészetről és sohase hallotta David Griffith vagy Asta Nielsen nevét, azért még elmehezt művelt embernek akár a legmagasabb fokon. Az elismerten legfontosabb művészetről nem kell tudnia semmit.”

Balázs Béla sokszor citált szavai ezek. És a filmművészet nagykorúságának újabb bizonyítéka, hogy a Magvető Kiadó (B. Egey Klára szerkesztésében) vaskos filmkalauzt dobott a piacra, hetvenegy híres filmről. A harmincas években divatba jött Hangversenykalauzok, a későbbi Operák könyve, Balettek könyve, Színházi kalauz és Könyvek könyve mintájára született meg ez a Filmek könyve, hogy senkit ne nézzenek ki „jó társaságból”, és bármikor, bárhol hivatkozni tudjon olyan filmekre, amiket — esetleg önhibáján kívül — nem is látott. Ez tehát a hézagpótló kötet haszna: hogy nem szükséges másfél-két óra hosszát moziban ülni; néhány perc leforgása alatt pótolható a mulasztás.

Négy fejezetre tagolódik a mű: I. A némafilm néhány kiemelkedő alkotása (jelezve, hogy képtelen megközelítő teljességre törekedni, csak izlés szerint válogat néhányat a tengerenyiből; ezért sem hiányolni, sem sokallani nem illik); II. A hangosfilm művészi erejének kibontakozása (talán ez a legvitathatóbb fejezet: miért itt szerepel Capra, Ford; Sidney Lumet és Bresson pedig miért nem a következő fejezetben tűnnek fel?); III. Új utak a filmművészetben; és végül: IV. Magyar filmek.

A fejezeteket rövid filmtörténeti

áttekintés vezeti be. Majd következnek a filmek. Pontosabban: a filmek tartalmának elmesélése. A kötet munkatársai (Baróti Dezső, Molnár István, Nemes Károly és a szerkesztőnő) magukénak vallják Picasso kijelentését, miszerint egy képet nem lehet megmagyarázni és kísérletet sem tesznek a mozgóképek leírására. Kimondatlanul is azt vallják, hogy a mozgókép az mozgókép és ha szavakkal megpróbáljuk leírni őket: meghamisítjuk lényegüket. Ezért sem írói eszközökkel, sem beleéléssel nem kívánják visszaadni egy-egy film stílusát, képsorainak egyéniségét. Elmondják a film meséjét és hozzákapcsolnak némi értékelést, hogyha az olvasó „jó társaságban” hivatkozna egyik általuk tárgyalt filmre, ne csak a story, de a filmtörténetben elfoglalt jelentősége felől is tájékozott legyen.

A könyv várható haszna, amit az általános filmműveltség fellendítésében remélhetőleg kelteni fog, elhallgattatja velünk néhány apróbb kifogásunkat. Hogy például a Negyvenegyedik című szovjet filmnél nem a filmből választottak illusztrációs képet, hanem az Akinek meg kell halnia című műből; hogy Dreyer Jeanne d'Arc-jának női főszereplőjét nem Renée, hanem Maria Falconettinek hívják; hogy szikár önmérsékletükben közhelyekben fogalmaznak; hogy a képek minősége silány (ez végül is szokás kérdése, sem lehet és meg is szoktuk már hasonló kiadványoknál). Még néhány hasonló jellegű kifogást támaszthatnánk a moziműveltségi puska megjelenése alkalmából, de úgy hisszük felesleges, ha valaki belelapoz a könyvbe és néhány sort elolvas: a mű önmagáért beszél.

M. G. P.